

АНІСИМОВА Лідія, аспірант кафедри банківської справи КНТЕУ

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ РИЗИКІВ ЦЕНТРАЛЬНИМИ БАНКАМИ

Проаналізовано досвід макроекономічного стрес-тестування банківських ризиків центральними банками окремих країн світу. Оцінено можливість та доцільність використання практики стрес-тестування зарубіжних центральних банків у діяльності Національного банку України.

Ключові слова: центральний банк, ризик, банківська система, стрес-тестування, макрорівень.

Анисимова Л. Стресс-тестирование рисков центральными банками. Проанализирован опыт макроэкономического стресс-тестирования банковских рисков центральными банками отдельных стран мира. Оценена возможность и целесообразность использования практики стресс-тестирования зарубежных центральных банков в деятельности Национального банка Украины.

Ключевые слова: центральный банк, риск, банковская система, стресс-тестирование, макроуровень.

Постановка проблеми. Світові кризи останніх десятиліть посилили зацікавленість до питань, пов'язаних з підтримкою стійкості банківської системи будь-якої країни. При цьому основна увага приділяється стрес-тестуванню як сучасному інструменту ризик-менеджменту,

який дозволяє оцінити максимально очікувані втрати окремих банків та банківського сектора в цілому залежно від глобальних та специфічних економічних тенденцій в тій чи іншій країні.

Проведені дослідження свідчать, що НБУ використовує інструмент стрес-тестування епізодично. При цьому методика його проведення та результати не оприлюднюються, що не дозволяє банкам прогнозувати вплив макроекономічних чинників на їх діяльність. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження міжнародної практики стрес-тестування банківських ризиків центральними банками та обґрунтування можливостей його впровадження в діяльність НБУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти макроекономічного стрес-тестування ризиків висвітлено в наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких: Ф. Банн, Н. Фотіаді, І. Андрієвська [1, с. 88–96], І. Гаврилін, П. Ковальов, Б. Моїсеєв, І. Пашковська, Є. Самолов, Г. Біленька [2, с. 187–193], Н. Верхуша, К. Д'яконов, І. Івасів [3, с. 75–85], М. Коноваліхін, С. Кузін, А. Максимова [3, с. 75–85], Л. Прийдун [4, с. 67–74] та ін. Однак ця важлива науково-практична проблема залишається об'єктом гострої дискусії як серед науковців, так і практиків, що визначило актуальність цього дослідження, обумовило його мету та завдання.

Мета дослідження полягає у розкритті теоретичних положень та особливостей проведення макроекономічного стрес-тестування ризиків центральними банками, а також розробленні пропозицій щодо використання передового зарубіжного досвіду в практиці НБУ.

Для досягнення цієї мети поставлено та вирішено такі **завдання**:

- аналіз різних підходів до тлумачення поняття "стрес-тестування" та обґрунтування необхідності його проведення;
- визначення особливостей стрес-тестування на макрорівні;
- дослідження практики вітчизняного макроекономічного стрес-тестування;
- аналіз досвіду стрес-тестування ризиків, що проводиться зарубіжними центральними банками;
- розробка пропозицій щодо удосконалення макроекономічного стрес-тестування чутливості банківської системи України до різних видів ризику.

Об'єктом дослідження є вітчизняна та зарубіжна банківські системи, *предметом* – теоретичні засади макроекономічного стрес-тестування ризиків центральними банками.

Результати дослідження. Ключовим завданням управління ризиками є попередження значних за величиною втрат, які можуть катастрофічно вплинути на діяльність банку. Оцінити такі втрати дозволяє сучасний інструмент ризик-менеджменту – стрес-тестування, який активно застосовується багатьма зарубіжними фінансово-кредитними установами, починаючи з 90-х років минулого століття.

У травні 1990 р. Міжнародним валютним фондом та Світовим банком запроваджено програму оцінки фінансового сектора FSAP (Financial Sector Assessment Program) з метою кількісного вимірювання платоспроможності та стабільності національних фінансових систем. У рамках цієї програми розроблено низку стрес-тестів з використанням макроекономічних моделей, які в подальшому успішно застосовувались для оцінки стану банківських систем Великобританії, Данії, Австрії, Чехії, Угорщини, Канади та інших країн [2, с. 189]. Стрес-тести охоплювали кредитний, процентний, ринковий, операційний ризики та ризик ліквідності.

Вперше стрес-тестування банківської системи введено в США. Згодом ряд європейських країн запровадили подібний досвід у свою практику. Стрес-тестування в ЄС проводиться за дорученням Ради міністрів ЄС з питань економіки й фінансів і координується Європейським комітетом органів банківського нагляду разом з Європейським центральним банком, а також за участю національних наглядових органів і Європейської Комісії [5, с. 69].

На необхідність проведення стрес-тестування в банках наголошувалось у прийнятій у 1998 р. шостій поправці рекомендацій Базельського комітету, в якій викладено вимоги щодо стрес-тестування ринкових ризиків. Починаючи з 1999 р., стрес-тестування почало широко застосовуватися Міжнародним валютним фондом разом із Світовим банком для оцінки уразливості банківських систем до світових фінансових криз.

Стрес-тестування визначається Міжнародним валютним фондом як "методи оцінки чутливості портфеля до суттєвих змін макроекономічних показників або до виключних, але можливих подій". Банк міжнародних розрахунків визначає стрес-тестування як "термін, що описує різноманітні методи, що використовуються фінансовими інститутами для оцінки своєї вразливості відносно виключних, але можливих подій" [1, с. 88]. Центральний банк Росії розглядає стрес-тестування як "оцінку потенційного впливу на фінансове становище кредитної організації ряду заданих змін у факторах ризику, які є виключними, але можливими подіями"[6].

НБУ визначає стрес-тестування як "...метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик, та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактора – валютного курсу, процентної ставки тощо. Поєднання цих величин дає уявлення про те, яку суму збитків чи доходів отримає банк, якщо події розвиватимуться за закладеними припущеннями" [7].

Таким чином, аналіз тлумачення дефініції "стрес-тестування" дозволив виокремити спільні та відмінні риси у визначеннях зазначених регуляторів. Подібно визначають стрес-тестування МВФ, БМР та

Центральний банк Росії – як сукупність методів оцінки вразливості (чутливості) кредитно-фінансової організації до виключних, але можливих подій. Дещо відмінним є визначення НБУ – як оцінки величини неузгодженої позиції ризику для банку із зазначенням ймовірних шоків величин. При цьому НБУ не наголошує на виключних, але можливих подіях, що зумовлюють зміни у факторах ризику.

Тлумачення дефініції "стрес-тестування" Центральним банком Росії є найбільш повним та коректним, оскільки регулятор наголошує на потенційному впливі заданих змін у факторах ризику, що визначає природу та необхідність стрес-тестування.

У другій Базельській угоді (Базель II) надані рекомендації щодо стрес-тестування не лише ринкового ризику, але й інших видів, зокрема кредитного. Уявляється доцільним стрес-тестування кредитного ризику тлумачити як вірогідну оцінку чутливості портфелів (кредитного, цінних паперів, дебіторської заборгованості та позабалансових кредитних зобов'язань) банку залежно від дії різних екстремальних подій, що розглядаються як виключні, але гіпотетично можливі.

Таким чином, стрес-тестування як окремих банків, так і банківської системи в цілому дозволяє з'ясувати, які збитки може понести банк (чи система загалом) при настанні неочікуваних подій.

Макроекономічне стрес-тестування різних видів ризику здійснюється за двома методами. *Перший* – підхід "знизу-вверх" полягає у проведенні стрес-тестування окремих видів ризику кожним банком самостійно на заданих сценарних умовах. Отримані результати надсилаються до центрального банку країни. *Другий* – підхід "зверху-вниз". Наглядний орган самостійно проводить стрес-тестування за власною методикою на основі агрегованих даних по банках країни. За таким підходом певною мірою нівелюється проблема зіставлення методологій, що використовуються різними банками. У 2009 р. НБУ затвердив Постанову "Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України", в якій викладена загальна інформація щодо сутності стрес-тестування, періодичності його проведення, звітності банків тощо. НБУ лише надає рекомендації стосовно макроекономічних показників, які можуть використовуватися як фактори ризику при стрес-тестуванні. До них належать: стабільність економічної ситуації (економічний спад, радикальна зміна вектора розвитку економіки, дефолти першокласних компаній-позичальників тощо); значні коливання курсу національної валюти; відкритість і доступність міжбанківського ринку; рівень політичної та міжнародної стабільності; стійкість фінансових ринків (зокрема, можливість протидіяти спекулятивним атакам); зміни процентних ставок (наприклад, LIBOR, облікової ставки тощо); можливість знецінення майна, яке надано в забезпечення за кредитними операціями банків (зокрема, через падіння цін на ринку нерухомості, кризи окремих галузей економіки тощо); волатильність цін на енергоресурси [8].

Макроекономічне стрес-тестування вітчизняної банківської системи проводилося двічі – у 2008 р. (за участю 17 банків) та навесні 2010 р. Однак дані не оприлюднено. Відомо лише, що в 2010 р. стрес-тестуванням було охоплено 176 банків, за результатами якого виникла потреба збільшити капітал у 61 вітчизняних банках на суму 40 млрд грн [4, с. 71].

У 2012 р. Світовий банк наголосив на необхідності обов'язкового стрес-тестування банківської системи України. Проте на цю рекомендацію відреагували лише дочірні установи європейських банків (ING Bank, Unicredit, Credit Agricole, Alfa Bank, Swedbank, Piraeus Bank Group), які провели стрес-тестування найбільш значущих для банків видів ризику. Разом з тим, НБУ від рекомендації Світового банку проводити стрес-тестування в Україні в тому ж 2012 р. відмовився, аргументуючи це тим, що банківська система має позитивні темпи розвитку [9].

Однак банківська система України залишається надзвичайно уразливою щодо ризиків. Це потребує ретельного відслідковування рівня ризиковості операцій по банківській системі та розробки комплексу заходів адекватного реагування. Враховуючи відсутність публічної інформації щодо макроекономічного стрес-тестування ризиків вітчизняних банків, доречно дослідити це питання в зарубіжних країнах.

Так, у Російській Федерації практика стрес-тестування банківського сектора на базі міжнародних рекомендацій започаткована в 2002–2003 рр. з моменту розробки та впровадження "Программы оценки финансового сектора России" ("ПОФС"). Згідно з "ПОФС" Центральний Банк Росії (ЦБР) разом з консультантами МВФ та Світового Банку уточнив підходи до стрес-тестування всіх видів ризику банківської системи країни. Починаючи з 2003 р., ЦБР проводив стрес-тестування 200 найбільших за активами банків країни, а вже з 2007 р. – всіх без винятку банківських установ.

У 2007 р. ЦБР тестував банківську систему за підходом "знизу-вверх". Стрес-тестування кредитного, процентного, ринкового та ризику ліквідності проводили п'ять найбільших за величиною активів банків Росії. Одержані результати, хоч і в рамках єдиного підходу, були диференційовані за алгоритмом розрахунків, які проводив кожен банк, що зумовило певні труднощі з агрегуванням даних. На сьогодні ЦБР використовує підхід "зверху-вниз".

Основні результати стрес-тестів ЦБР, як правило, публікуються в річних звітах розвитку банківського сектора та банківського нагляду. До 2006 р. стрес-тестування проводилося раз на рік, починаючи з 2006 р. – раз у півроку, з жовтня 2008 р. – щоквартально, а протягом 2009 р. – майже на щомісячній основі. У 2010 р. з урахуванням стабілізації ситуації як в економіці, так і в банківському секторі ЦБР повернувся до практики стрес-тестування кожного півроку [10, с. 82].

Згідно з опитуванням "Щодо практики стрес-тестування в кредитних організаціях" Центральний Банк Росії офіційно висвітлює резуль-

тати проведеного тестування. Такі опитування банків проводяться ЦБР з 2005 р. Останніми доступними матеріалами з цього питання на офіційному сайті ЦБР є результати анкетування 2008 р. Найбільш значимим банківським ризиком серед російських банків вважається кредитний ризик (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл банківських ризиків за рівнем значимості
(за результатами опитування російських банків, 2008 р.) [11]

Вид ризику	Місце					Усього
	1	2	3	4	5	
Кредитний	135	22	3	3	1	164
Ринковий	6	26	56	25	16	129
Ризик ліквідності	20	81	33	13	5	152
Операційний	3	20	34	54	27	138
Процентний	2	16	33	28	11	90

Як видно з *табл. 1*, 135 зі 164 російських банків надали кредитному ризику перше місце за важливістю у своїй діяльності. На сьогодні підхід ЦБР до вибору стрес-факторів базується на ретроспективних даних (статистичних характеристиках) з урахуванням поточних тенденцій на ринку банківських послуг. У межах стресових сценаріїв розглядаються такі негативні зміни:

- приріст частки "поганих" кредитів у кредитному портфелі банків;
- приріст неповернення кредитів підприємствами реального сектора економіки та населенням;
- відтік вкладів населення;
- знецінювання частини ліквідних активів банків – зростання від'ємної переоцінки цінних паперів унаслідок зниження цін на акції та збільшення процентних ставок в економіці;
- девальвація національної валюти.

ЦБР розглядає три сценарії: консервативний, песимістичний та екстремальний. Основна відмінність сценаріїв у межах кредитного ризику – у величині шоку, що впливає на приріст "поганих" кредитів у кредитному портфелі банків [10, с. 83].

Починаючи з 2003 р., у нормативних актах Національного банку Білорусі (НБРБ) з'являються вимоги до проведення стрес-тестів кредитного, ринкового, операційного ризиків та ризику ліквідності. У 2007 р. НБРБ проведено опитування 24 білоруських банків щодо використання стрес-тестування при оцінці ризиків. За результатами визначено, що всі без винятку банки проводять стрес-тестування ризику ліквідності. Кредитний, валютний та процентний ризики розглядаються значною частиною опитаних банків. Банкам також було запропоновано про-ранжувати ризики за вагомістю (1 – найбільш вагомий, 2 – менш вагомий і т.д.). Результати зведеного НБРБ ранжування з середньою оцінкою ваги ризиків наведено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Середня оцінка ваги видів ризиків
(за результатами опитування білоруських банків, 2008 р.) [12, с. 21]

Вид ризику	Середня оцінка
Кредитний	1.5
Процентний	4.17
Валютний	3.5
Ризик ліквідності	2.38
Операційний	3.5

Як видно з *табл. 2*, найбільш вагомим видом ризику для білоруської банківської системи є кредитний ризик, а найменш – процентний.

Розвиток систематизації методичних засад макроекономічного стрес-тестування банківського сектора Білорусі розпочався у 2005 р. За рекомендаціями МВФ було вивчено сутність, методологію проведення стрес-тестів, основи автоматизації процедур отримання даних. Вже наступного року НБРБ почав проводити щоквартальне стрес-тестування банківської системи країни. Стрес-тести НБРБ охоплюють ті види ризику, які найчастіше присутні в банках країни, а саме: кредитний, ринковий та ризик ліквідності.

Результати стрес-тестування НБРБ щоквартально розглядаються на засіданнях Комісії з оцінки фінансової стійкості банківської системи Республіки Білорусь та Комітету із забезпечення стабільності банківської системи Республіки Білорусь, який очолює Голова Правління Національного банку [12, с. 22].

Наприклад, НБРБ проводить стрес-тестування кредитного ризику за такими сценаріями:

- погіршення якості активів;
- девальвація національної валюти;
- підвищення кривої дохідності у білоруських рублях;
- підвищення кривої дохідності в іноземній валюті.

Результати останнього опублікованого стрес-тестування кредитного ризику банківської системи Білорусі свідчать, що чутливість банків до потенціального погіршення якості кредитного портфеля за 2012 р. знизилась, однак залишається на доволі високому рівні. Втрати банків при зростанні проблемних кредитів на 15 відсоткових пунктів перевищать їх річний прибуток у 2.5 рази (3.7 рази на 01.01.2012), а відносно капіталу втрати становлять 29.4 % (31.8 % на 01.01.2012) [13].

З метою інформування громадян стосовно основних видів ризиків банківського сектора результати стрес-тестування щорічно включаються до аналітичного огляду НБРБ "Финансовая стабильность в Республике Беларусь", який розміщується на сайті Національного банку з 2007 р.

Подібно до практики ЦБРБ Центрального банку Польщі також описує сценарії макроекономічного стрес-тестування банківського сектора країни у звіті про стабільність банківської системи, який щорічно публікується на сайті центробанку. Так, стрес-тестування будь-якого ризику, що притаманний банкам, проводиться за двома сценаріями – референційним (базовим) та шоківим.

У Казахстані стрес-тестування здійснюється банками за власними сценаріями [4, с. 70]. Національний Банк Республіки Казахстан (НБРК) щорічно проводить стрес-тестування усіх видів ризиків банків країни та досить детально висвітлює результати у звіті про фінансову стабільність Казахстану. Наприклад, у 2012 р. в цілях оцінки стійкості банківської системи до негативних змін макроекономічного середовища проведено стрес-тестування достатності капіталу банків на зміну кредитного ризику в разі реалізації сценарію, що передбачає негативний ціновий шок на нафту. Стрес-тестування проводилося по 18 банках, частка активів яких складає 82.7% від сукупних активів банківської системи. Тестуються галузі кредитування, які особливо вразливі до кредитного ризику (промисловість, будівництво і торгівля). Останнє стрес-тестування базувалось на даних за 3 квартал 2012 р. з періодом та прогнозними індикаторами із часовим горизонтом один рік.

Проаналізовано два сценарії розвитку макроекономічної ситуації в Казахстані:

- базовий, в якому розглядається поточна тенденція зміни ціни на нафту;
- стресовий, за якого прогнозується екстремальний, але імовірний сценарій зміни ціни на нафту, що передбачає рецесію світової економіки і істотне падіння попиту на сировину.

Макроекономічні показники, які використовувалися у сценаріях: ціна на нафту, номінальний обмінний курс, реальний ВВП Росії, реальний ВВП Казахстану, обсяги виробництва гірничодобувної промисловості, обсяги виробництва оброблювальної промисловості, обсяги будівництва та торгівлі [14].

Результати стрес-тестування банків Казахстану у 3 кварталі 2012 р. свідчать, що 8 банків з 18 можуть не витримати настання шоківих подій та порушити нормативні значення достатності капіталу.

Для цілей стрес-тестування у Казахстані використовувалася мультифакторна портфельна модель, розроблена за участю Deutsche Bundesbank (IFO Working papers № 85 "Methodology of stress test for the Kazakh banking system", квітень 2010 р.). Ця модель оцінює вплив макроекономічних параметрів на кредитний ризик банків і облік системної та специфічної ризику через зміни позикового портфеля по секторах економіки з урахуванням взаємозв'язку усередині секторів економіки [14].

Центральні банки різних країн віддають перевагу різним підходам та типам проведення макроекономічного стрес-тестування ризиків (табл. 3).

Таблиця 3

**Основні підходи та типи макроекономічного стрес-тестування ризиків
центрального банками різних країн***

Тип	Підхід	
	"зверху-вниз"	"знизу-вверх"
Аналіз "ефект зараження"	—	США, Канада
Сценарний аналіз	Республіка Білорусь, Російська Федерація, Україна	США, Канада, Казахстан, Польща, провідні країни ЄС
Аналіз чутливості	Україна	Швейцарія, Великобританія, Італія, Німеччина, Австрія, Чехія та інші країни ЄС

* Побудовано автором на основі джерел [2; 8; 10].

Цей розподіл є досить умовним, оскільки наведені типи макроекономічного стрес-тестування тією чи іншою мірою застосовуються центральними банками будь-якої країни.

З огляду на світовий досвід доцільно навести пропозиції щодо удосконалення механізму проведення стрес-тестування Національним банком України.

По-перше, потрібно чітко визначитись з типом проведення стрес-тестування. Точність методології "знизу-вверх" залежить від того, наскільки правильно кожен банк оцінює вплив наслідків економічних загроз на стан свого портфелю. Крім того, методологія "знизу-вверх" зазвичай передбачає використання значно ширшого набору даних і є більш реалістичною, оскільки дозволяє прослідкувати вплив стресових сценаріїв на мікроекономічному рівні. Підхід "зверху-вниз" в свою чергу сприяє зіставності результатів, але часто виявляється менш точним – особливо якщо використовуються агреговані загальносистемні фінансові дані. Формування найбільш адекватного підходу до стрес-тестування полягає в пошуку золоті середини між простими, але досить стилізованими моделями, та комплексними, втім більш реалістичними [3, с. 80]. Центральні банки провідних країн використовують підхід "знизу-вверх", що потребує розробки комплексної методології проведення стрес-тестування для мінімізації неточностей при розрахунках.

По-друге, важливо на основі рекомендацій МВФ та Світового банку стандартизувати методологію проведення стрес-тестів для вітчизняних банків та автоматизувати процедури отримання необхідних даних. У зв'язку з цим виявляється доречним: розробити економетричну модель, що описує взаємозв'язки і вплив макроекономічних параметрів та дозволяє оцінити наслідки стресових подій для банківського сектора; чітко визначити часовий горизонт моделювання стресових ситуацій та схильність окремих банків до ризику; удосконалити отримання оцінок можливості дефолту позичальників на макрорівні; прогнозувати шоківі сценарії тощо.

По-третє, необхідно забезпечити регулярність проведення стрес-тестування на макрорівні. Доцільно рекомендувати щопіврічне стрес-тестування банківської системи. Однак у разі погіршення фінансової та/або політичної ситуації в Україні та зростання рівня ризикових операцій у вітчизняних банках є сенс запровадити щоквартальну практику проведення стрес-тестів.

Доцільно проводити щорічне анкетування вітчизняних банків щодо рівня ризиків, на які вони наражаються у процесі своєї діяльності, а також ступеня їх важливості для кожного банку. Перелік питань, які мають бути передбачені в анкеті, може бути таким:

- Які ризики є найбільш значущими в діяльності банку?
- Чи проводить банк стрес-тестування?
- Які види ризику розглядаються при проведенні стрес-тестування в банку?
- Чи має банк документацію, що описує методологію проведення стрес-тестування окремих видів ризику?
- Яка періодичність проведення стрес-тестування за видами ризику?
- Чи використовує банк такий вид стрес-тесту, як аналіз чутливості за видами ризиків?
- Чи використовує банк такий вид стрес-тесту, як сценарний аналіз за видами ризиків?
- Чи розглядаються при стрес-тестуванні зростання/зниження відсоткових ставок, девальвація/ревальвація національної валюти, відтік грошових коштів ЮО/ФО, банкрутство найбільших позичальників, ін.?
- Чи розглядає банк при стрес-тестуванні макроекономічну ситуацію в країні?
- Чи розглядає результати стрес-тестування правління/комітети банку?
- Чи перевіряє служба внутрішнього аудиту процедуру стрес-тестування в банку?
- Чи враховуються результати стрес-тестування у формуванні політики управління ризиками банку?

По-четверте, важливо інформувати громадськість про результати проведення макроекономічного стрес-тестування у спеціальних щорічних звітах НБУ, тим самим підвищуючи рівень транспарентності банківської системи. Позитивні результати можуть слугувати сигналом для всіх учасників ринку щодо активізації їх діяльності, а негативні, навпаки, здатні посіяти паніку. Але, незважаючи на цей факт, публікація результатів стрес-тестування зі списками банків, які не витримали стрес, виправдовує себе, оскільки таким чином всі без винятку банківські установи зможуть своєчасно зміцнювати власну капітальну базу. При цьому буде підтримуватись репутація національного регулятора як органу, який контролює ситуацію на банківському ринку, і довіра до нього з боку суспільства буде тільки зростати.

Висновки. Макроекономічне стрес-тестування банків надає можливість національному регулятору будь-якої країни оцінити чутливість банківської системи. Аналіз зарубіжного досвіду стрес-тестування банківських ризиків дозволив встановити, що найчастіше використовуються такі його типи, як аналіз "ефект зараження", сценарний аналіз та аналіз вразливості банківської системи відносно виключних, але можливих подій. Сучасні тенденції розвитку вітчизняної банківської системи вимагають від національного регулятора запровадження передової зарубіжної практики стрес-тестування ризиків, а саме: здійснення його на регулярній основі, розробки комплексної методики проведення стрес-тесту, а також інформування громадськості щодо отриманих результатів у спеціальних щорічних звітах НБУ, тим самим підвищуючи рівень транспарентності діяльності банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Андрієвська І.* Стресс-тестирование: обзор методологий / И. Андрієвська // Управление в кредитной организации. — 2007. — № 5. — С. 88–96.
2. *Беленька Г.* Стресс-тестування як метод оцінки стабільності банківської системи: етапи, методологія та світовий досвід / Г. Беленька // Вісник СНАУ. — 2008. — № 2. — С. 187–193.
3. *Івасів І.* Макроекономічне стрес-тестування банків: сутність, підходи та основні етапи / І. Івасів, А. Максимова // Фінанси, облік і аудит. — 2011. — № 18. — С. 75–85.
4. *Прийдун Л.* Стресс-тестування кредитного ризику банку: загальна характеристика та особливості практичного застосування / Л. Прийдун // Вісник ТНЕУ. — 2011. — № 2. — С. 67–74.
5. *Житний П. Є.* Світова практика стрес-тестування у банках України / П. Є. Житний, С. М. Шаповалова, Г. М. Карамішева // Вісник Укр. акад. банків. справи. — 2011. — № 1(30). — С. 67–72.
6. *Подходы к организации стресс-тестирования в кредитных организациях (на основе обзора международной финансовой практики).* Центральный банк Российской Федерации, 2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.cbr.ru/analytics/bank_system/print.asp?file=stress.htm.
7. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України : Постанова НБУ від 6 серп. 2009 р. № 460. — Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.
8. *Офіційний сайт Національного банку України* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
9. *Інформаційний портал* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.banki.ua>.
10. *Бездудний М.* О стресс-тестировании банков / М. Бездудний, Т. Малахова // Экономические стратегии. — 2010. — № 11. — С. 80–87.
11. *Офіційний сайт Центрального Банку Російської Федерації* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.cbr.ru>.
12. *Дубков С.* Стресс-тестирование – инструмент оценки банковских рисков / С. Дубков // Банкаускі веснік. — 2008. — № 13 (414). — С. 17–23.

13. Офіційний сайт Національного банку Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nbrb.by>.
14. Офіційний сайт Національного банку Республіки Казахстан [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nationalbank.kz>.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2014.

Anisimova L. Risks stress testing by central banks.

Background. *The scientific article is dedicated to stress testing as modern instrument of risk management, that allows to estimate the maximally expected losses of separate banks and bank sector on the whole depending on global and specific economic tendencies in a country.*

The review of scientific sources in this sphere testifies that different aspects of macroeconomic stress testing of bank risks are not enough highlighted in scientific works of foreign and domestic scientists. Also remains great discussion on using foreign advanced experience in macroeconomic risks stress testing by central banks in national regulator practice. This important research and practice problem defined the **purpose** and task of this research.

Results of the research. *Stress testing of both separate banks and banking system allows to find out what losses a bank (or a system on the whole) can suffer because of unexpected events.*

The banking system of Ukraine remains extraordinarily vulnerable to different types of risks. It causes a need in the careful monitoring of risk level of operations in the banking system and development of complex of measures of the adequate reacting. Taking into account public lack of information in relation to macroeconomic risks stress testing of domestic banks, it appears appropriate to investigate this question in foreign countries.

Conclusion. *Analysis of foreign experience in stress-testing of bank risks allows to distinguish basic directions of improvement of mechanism of its realization by the National Bank of Ukraine. Modern Ukrainian banking system trends require from a national regulator the input of practice of credit risk stress testing on regular basis, development of complex methodology of realization of stress test, and also informing public in relation to its results.*

Keywords: stress testing, bank risks, banking system.

REFERENCES

1. *Andrievskaja I. Stress-testirovanie: obzor metodologij / I. Andrievskaja // Upravlenie v kreditnoj organizacii. — 2007. — № 5. — S. 88–96.*
2. *Bjelen'ka G. Stres-testuvannja jak metod ocinky stabil'nosti bankiv'skoi' systemy: etapy, metodologija ta svitovyj dosvid / G. Bjelen'ka // Visnyk SNAU. — 2008. — № 2. — S. 187–193.*
3. *Ivasiv I. Makroekonomichne stres-testuvannja bankiv: sutnist', pidhody ta osnovni etapy / I. Ivasiv, A. Maksymova // Finansy, oblik i audyt. — 2011. — № 18. — S. 75–85.*
4. *Pryjdun L. Stres-testuvannja kredytnogo ryzyku banku: zagal'na charakterystyka ta osoblyvosti praktychnogo zastosuvannja / L. Pryjdun // Visnyk TNEU. — 2011. — № 2. — S. 67–74.*
5. *Zhytnyj P. Je. Svitova praktyka stres-testuvannja u bankah Ukrai'ny / P. Je. Zhytnyj, S. M. Shapovalova, G. M. Karamysheva // Visnyk Ukr. akad. bankiv. spravy. — 2011. — № 1(30). — S. 67–72.*
6. *Podhody k organizacii stress-testirovanija v kreditnyh organizacijah (na osnove obzora mezhdunarodnoj finansovoj praktiki). Central'nyj bank Rossijskoj Federacii, 2003 [Elektronnij resurs]. — Rezhym dostupu : http://www.cbr.ru/analytics/bank_system/print.asp?file=stress.htm.*

7. Pro shvalennja Metodychnyh rekomendacij shhodo porjadku provedennja stres-testuvannja v bankah Ukrai'ny : Postanova NBU vid 6 serp. 2009 r. № 460. — Rezhym dostupu : <http://search.ligazakon.ua>.
8. *Oficijnyj* sajt Nacional'nogo banku Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.bank.gov.ua>.
9. Informacijnyj portal [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.banki.ua>.
10. *Bezudnij M.* O stress-testirovanii bankov / M. Bezudnij, T. Malahova // *Jekonomicheskie strategii.* — 2010. — № 11. — S. 80–87.
11. *Oficijnyj* sajt Central'nogo Banku Rosijs'koj Federacii' [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.cbr.ru>.
12. *Dubkov S.* Stress-testirovanie – instrument ocenki bankovskih riskov / S. Dubkov // *Bankauski vesnik.* — 2008. — № 13 (414). — S. 17–23.
13. *Oficijnyj* sajt Nacional'nogo banku Respubliky Bilorus' [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.nbrb.by>.
14. *Oficijnyj* sajt Nacional'nogo banku Respubliky Kazahstan [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.nationalbank.kz>.